

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

45. Vtrum, qui legerit epistolam, seu literam missivam alicuius Hæretici, in qua aliquam hæresim doceret, in hanc excommunicationem incurrat, unde virtute Cruciatæ absolvendus sit? Et quid de ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Sub nomine Hæreticorum; sic eorum libri, hæretici iudicandi non sunt, vt notauit Soufa in *Bull. Cæn. c. 2. disput. 13. concl. 1.* Bonacini *de cens. disput. 2. punct. 3. num. 4.* Alter. *de cens. tom. 1. lib. 5. disp. 2. c. 7. fol. 472. cas. 2.* & alij.

4. Notandum est etiam, quod paruitas materie non solum datur, vt diximus, in legentibus; sed etiam in retinentibus libros Hæreticorum. Et ita, si aliquis per duos dies non consignaret Inquisitoribus dictos libros, non incurreret in excommunicationem. Ita Sanchez in *summ. lib. 2. cap. 10. num. 55.* & Duardus in *expl. Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. quæst. 51. numero 33.* & alij.

RESOL. XLIII.

An qui legit librum Hæretici qui non tractat de Religione ex professo, neque continet multas hereses, sed vnam tantum, incidat in excommunicationem Bullæ Cænæ, ita vt per Cruciatam sit absolendus? Ex p. 1. tract. 11. Ref. 3.

§. 1. Non incidere in censuram Bullæ Cænæ, putauit Sayrus *de censur. lib. 3. cap. 5. numero 12.* & Grassius in *decis. p. 1. lib. 4. cap. 18. numero 40. & 42.* quia, vt incurrat excommunicatio Bullæ, necesse est, vt liber ex professo de religione tractet, aut de hæresi, non autem si tractet de aliis rebus, & obiter dicat aliquam hæresim.

2. Hanc autem sententiam reprobatur Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 34.* qui citat Suarez: & idem docet Bonacina *de cens. disput. 2. quæst. 5. punct. 4. n. 19.* cum Alterio in *Bullæ Cæn. tom. 1. disput. 2. lib. 5. cap. 6. fol. 470. in fin. & Portel. in add. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, num. 8.* quia Bulla solum requirit, vt liber hæresim contineat: quod quidem verificatur, si vnicam tantum contineat. Et ideo, stante hac opinione, taliter legentes non sunt per Bullam Cruciatæ absoluedi.

3. Non reticebo tamen Fillucium *tom. 2. tract. 12. cap. 7. num. 204.* & etiam Soufa ex Prædicatorum Familia, primam opinionem contra Suarez, & Sanchez docere, & ideo in *expos. Bull. Cæn. disp. 13. c. 2. concl. 2.* sic asserit: [Qui legit, licet absque Sedis apostolicæ licentia, Hæreticorum libros, qui ex professo hæresim non continent, vel de religione non tractant; quamuis hæresim aliquam contineant; per hanc Bullam non excommunicatur.] Ita ille, Et probat hanc sententiam multis rationibus, quæ apud ipsum videri possunt. Hæc sententia videtur probabilis, licet contraria sit probabilior.

RESOL. XLIV.

An qui non per se ipsum, sed per alios legit aliquem librum Hæretici hæresim continentem, seu ex professo de Religione tractantem, incurrat in excommunicationem Bullæ Cænæ, ita vt per Cruciatam sit absoluedus?

Et quid est dicendum, quando qui audit legere, induxit legentem, vt legeret?

Et an famulus ex mandato heri legens incurrat in censuram, nisi ignorantia excusetur?

Et si famulus, vel alius fuerit compulsus ad legendum librum hæreticum in contemptum Fidei, & hoc non obstante, faciat, an peccet mortaliter, & incidat in excommunicationem Bullæ Cænæ? Ex part. 1. tract. 11. Ref. 33.

§. 1. Incurrere in dictam excommunicationem putat Alterius *de cens. tom. 1. disput. 2. lib. 5. cap. 6. fol. mibi 430. col. 2.* quia in nostro casu putat specialiter per seipsum legere qui per alium legit. Idem docet Sayrus *de cens. lib. 3. cap. 5. num. 14.* & Grassius in *decis. p. 1. lib. 4. cap. 18. num. 34.* & Azorius *p. 1. lib. 88. cap. 6. quæst. 4.* & nouissimè Layman *lib. 2. tract. 1. cap. 15. n. 6.* Megala in *3. p. lib. 3. cap. 1. num. 38.* Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 9. c. 14. n. 250. & 251.* & Suarez *tract. de fide, disp. 20. sect. 2. n. 19.*

2. Sed contrariam sententiam docet Fillucius *tom. 1. tract. 16. cap. 3. num. 45.* & *tom. 2. tract. 22. cap. 7. num. 207.* Soufa in *Bull. Cæn. c. 2. disp. 14. num. 4.* Sanctarellus *tract. de heresi, cap. 13. dub. unico, num. 8.* Scoria in *Bull. Pontif. epitome 166. theorem. 410.* Vgolinus in *Bull. Cæn. canon. 1. verb. ac eorumdem libros §. 1. numero 4.* Duardus in *expos. Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. quæst. 48. num. 4.* Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 48.* Bonacina *de cens. disputat. 2. quæst. 5. punct. 4. num. 11.* qui male pro hac sententia citat Reginaldum; nam contrariam docet.

3. Sed hanc sententiam tenet etiam Portel. in *addit. ad dubia reg. verb. libri prohibiti, num. 11.* vbi sic asserit: [Non incurrit censuram Bullæ, qui audit legere librum hæreticum audire enim non est legere; & verba legis pœnalis sunt accipienda in significatione propria & stricta. Et hoc verum censo, etiam si is, qui audit legere induxerit legentem, vt legeret: nam inducere, vt aliquis legat, non est legere. Et censura posita contra facientem, non ligat consulentem, nisi id exprimat in ista Bulla, contra consulentem vt tales libri legantur. Incurrerit verò censuram famulus legens ex mandato heri, nisi ignorantia excusetur.] Ita Portel. At ego puto, his non obstantibus, non esse recedendum à prima sententia affirmatiua.

4. Nota verò, quòd si dictus famulus fuerit compulsus ad legendum librum hæreticum in contemptum fidei, & hoc faceret, secundum Bonaciam, vbi supra, & alios non solum peccaret mortaliter, sed in excommunicationem Bullæ incidere. Sed quoad excommunicationem negat noster Duardus *loco citato num. 15.*

RESOL. XLV.

Virum, qui legerit epistolam seu literam missiuam alicuius Hæretici, in qua aliquam hæresim doceret hanc excommunicationem incurrat; unde virtute Cruciatæ absoluendus sit?

Et quid de retinente, aut imprimente Epistolam, concionem, aut aliam papyrum Hæretici solutam, nec in tractatus formam redactam? Ex part. 1. tractat. 11. Ref. 34.

§. 1. Incurrere talem epistolam legentem, excommunicationem Bullæ Cænæ, mordicus defendit noster Megala in *3. part. lib. 3. c. 1. n. 55.*

2. Sed contrariam docet Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 29.* vbi ait: [Credo non incurrare excommunicationem, legentem, aut retinentem, aut experimentem Epistolam, concionem, aut aliam papyrum hæretici solutam, nec in tractatus formam redactam; quod hæc in communi, & visitato loquendi modo, minimè dicantur libri: nec militat eadem ratio quæ in libris: hi enim multò amplius extenduntur, atque diutius permanent.] Ita Sanchez, quem postea sequuti sunt Portel. in *addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, num. 7.* & Soufa in *expl. Bullæ Cæn. c. 2. disp. 13. conc. 1. n. 5.* Duardus in *expl. Bullæ Cæn. lib. 2. can. 1. q. 15. n. 11.* Layman in *Theol. mor. lib. 2. tract. 1. cap. 15. n. 1.* & alij. Sed censo in priori sententia persistendum esse.

RESOL.

RESOL. XLVI.

An qui legit librum Authoris Catholici, sed cum scholiis, & commentariis hereticorum tam copiosis, ut liber potius ex illis, quam ex textu constare censetur, incidat in excommunicationem Bullæ Cænae, & per Cruciatam sit absolvendus? Ex p. tr. 11. Ref. 2.

Affirmatiuam sententiam docuit P. Suarez in 3. p. tom. 5. disp. 21. sect. 2. numero 10. Sed nimis scrupulose in hoc loquitur, & idcirco non sequendus: unde merito illum reprobant Soufa in expos. Bul. Cænae. cap. 7. disp. 13. concl. 3. num. 7. & alij: nam reuera liber Auctoris Catholici, licet commentarios copiosos alicuius heretici habeat, semper nuncupatur liber Auctoris Catholici, a quo in lucem editus est; & non licet heretici commentantur.

RESOL. XLVII.

Item idcirco legens librum hereticum Latina lingua complicitus, quam ipse nullo modo intelligit, incidat in excommunicationem Bullæ Cænae, ut per Cruciatam sit absolvendus? Ex p. tr. 11. Ref. 30.

Affirmatiue respondet Megala in 3. p. lib. 3. c. 1. num. 35. quia Bulla non spectat finem, sed factum ipsum.

2. Negatiue sententiam docet Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. c. 10. num. 51. quia hic casus a principio non fuit inclusus in leg. Laurentius verò Portel in addit. ad dub. regul. trib. lib. prohibiti, n. 11. non audeat hoc confulere: sed addit, quòd si quis fecerit, habebit Auctoritatem Sanchez; in quibus verbis demonstrat, hanc sententiam esse probabilem, sicut reuera probabilissima est, & tuta in praxi; & illam, præter Sanchez, docet etiam Filicenus tom. 2. tract. 22. cap. 7. n. 207. & Suarez tract. de fide, disp. 20. sect. 2. n. 18. vbi sic asserit: [In primis, circa qualitatem necessarium est, vt non tantum sit exterior lectio, sed cum intelligentia verborum; nam, si quis ignorans prorsus linguam Latinam, vel eam, in qua libri scriptus est, illum legat; non incurrat censuram, nec per se loquendo, mortaliter peccabit; quia illa non est formalis, nec vera lectio; sed tantum materialis; & præterea ibi cessat ratio legis; quia neque periculum inde imminet; nec est communicatio cum heretico in doctrina; & in hoc omnes conueniunt.] Ita Suarez. Vnde negandum est id, quod dicit Megala, nempe, Bullam non spectare finem, sed factum.

RESOL. XLVIII.

An qui legit librum hereticum in Gallia, Anglia, & alijs Provincijs, vbi Bulla Cæna non est recepta, incidat, hoc non obstante, in excommunicationem, & egeat Bulla Cruciatæ propter absolutionem? Ex p. tr. 11. Ref. 35.

Affirmatiue respondet Megala in 3. p. lib. 3. c. 1. num. 60.

2. Contrarium docet Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 10. n. 4. qui citat Azorium: & contra rationem Megale vide Becanum in sum. Theol. tract. 3. cap. 6. g. 8. n. 4. in fin. vbi docet ex communi Doctorum sententia, in Germania exculari multos, & non incidere in excommunicationem Bullæ Cænae, quia in multis locis vsu recepta non est.

Tom. IV.

RESOL. XLIX.

An quis per Bullam Cruciatæ possit absolui à reservatis, & censuris, non solum antea, sed etiam post ipsius suspensionem incursum?

Idem queritur de commutatione, vel dispensatione votorum.

Et an quis virtute Bullæ possit ex libito ab vno Confessario absolutionem à reservatis obtinere, & ab alio postea votorum commutationem?

Et hæc omnia procedunt etiam tempore Iubilei. Ex p. tr. 11. Ref. 17.

Respondeo affirmatiue, quidquid asserat Sotus de iust. lib. 8. q. 4. art. 9. cum alijs. Et ita aduersus illum docent decem Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 53. num. 26. quibus ego addo Leonem tract. de Iubil. p. 1. q. 8. n. 11. Fioron. de cas. referu. p. 1. cap. 4. §. 3. n. 22. Sanctarellum tract. de Iubil. cap. 8. dub. 9. qui citat quatuordecim Doctores pro hac sententia, Fernand. in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 17. sect. 2. n. 3. Bonac. de leg. disp. 4. quest. 2. punct. 6. §. 3. n. 12. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 1. n. 6. Ledesimam in sum. tom. 1. tract. de Pæn. c. 13. concl. 1. dub. 6. Barthol. à S. Faustio in thes. Relig. lib. 4. q. 50. n. 2. Molfes. in sum. tom. 1. tr. 11. c. 15. n. 204 & alios. Et ratio est: quia verba Bullæ sunt generalia: ergo non sunt restringenda ad peccata, seu vota emissã ante, & non post publicationem Bullæ, vt etiam in Iubileo asserunt DD. & verba indefinite, & generaliter expressa in privilegijs extenduntur ad futura, vt notat Glossa in cap. quia circa de privileg. Cæteras rationes vide apud citatos Doctores.

2. Notandum est verò, supradictam doctrinam non solum procedere quoad commutationem votorum: sed etiam quoad dispensationem, contra Lopez, Rodriq. & Sotum: quia vt bene notat Henriq. in sum. lib. 7. cap. 30. n. 5. cum Suarez, & Sanch. vbi sup. n. 28. eadem est ratio, quoad hoc, inter potestatem dispensandi, & commutandi. Notandum est etiam, quòd quis virtute Bullæ potest ex libito ab vno Confessario absolutionem à reservatis, & censuris obtinere, & ab alio postea votorum commutationem. Ita Faustus vbi supra, n. 4. Et hæc omnia procedunt etiam tempore Iubilei: nam eadem est ratio, vt de Bulla,

Sup. hoc magis late inf. in Ref. 73. & pro vtroque scilicet Iubileo, & Cruciatæ in tr. 3. tr. 2. Ref. 72. §. 114.

Sup. hoc notandum inf. in tr. 4. Ref. 23.

RESOL. L.

Qui per Bullam, seu virtute Iubilei elegit Confessarium, & facit cum illo confessionem inuaidam, & irritam, vel ex defectu doloris, seu examinis, vel ex alio capite obtinendo absolutionem à reservatis, queritur, an aucta peccata non sint amplius reservata, ita vt postea possit à quocumque Confessario ab illis absolui?

Et docetur, quòd si aliquis Prælati tribuit facultatem in aliqua Festiuitate absolucndi à reservatis si aliquis Religiosus efficeret confessionem irritam, & reservata confiteatur; postea à quocumque Confessario possit absolutionem obtinere.

Etianque insertur, quòd qui virtute Bullæ Cruciatæ confiteatur casus Episcopales scilicet, & sine contritione, postea potest à quocumque Confessario etiam sine Bulla absolutionem obtinere? Ex part. 1. tract. 11. Ref. 18.

Negatiue respondet Ledesima in summ. tom. 1. tract. de Pæn. cap. 13. concl. 2. dub. 7. Villalobos in summ. tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 1. num. 16. qui citat Acoftam in explic. Bul. quest. 45. quando, videlicet, 30. à h. 5. pœni

H 3